

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.9:349.95

Ломака Вікторія Сергіївна

кандидатка юридичних наук,

докторантка кафедри права Європейського Союзу

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Lomaka Viktoriia

PhD in Law,

Postdoctoral Researcher of the Department of European Union Law of

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0003-4443-8963

**ЩОДО АДАПТАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ПОДАТКОВІЙ
СФЕРІ**

**CONCERNING THE ADAPTATION OF UKRAINIAN
ADMINISTRATIVE LEGISLATION TO THE LAW OF THE
EUROPEAN UNION IN THE AREA OF TAXATION**

***Анотація.** Вступ. Україна обрала євроінтеграційний шлях. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми держава-членами та в подальшому у 2022 році надання Україні статусу кандидата лише утвердила прагнення нашої держави до повноцінного членства в Європейському Союзі, що, в свою чергу, зумовлює необхідність правових трансформацій.*

*У процесі євроінтеграції Україна зобов'язана не лише адаптувати окремі акти та норми з *acquis communautaire*, але й трансформувати певні основи публічного адміністрування відповідно до усталених європейських*

принципів. Адаптація адміністративного законодавства у податковій сфері до положень права ЄС є складним та багатоаспектним процесом. Йдеться не лише про технічні юридичні узгодження норм, але і про глибинні правові та інституційні зміни.

Постає питання в необхідності більш детального дослідження проблематики адаптації адміністративного законодавства України до права Європейського Союзу у податковій сфері.

Мета. Метою статті є комплексне дослідження адаптації адміністративного законодавства України до права Європейського Союзу у податковій сфері.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є наступні: 1) нормативно-правове забезпечення відносин щодо адаптації адміністративного законодавства України до права Європейського Союзу у податковій сфері; 2) акти Європейського Союзу у досліджуваній сфері; 3) наукові праці вітчизняних авторів, що проводили дослідження у сфері законодавчого регулювання адаптації законодавства України до права Європейського Союзу.

У процесі здійснення дослідження було використано як загальнонаукові, так і спеціально-юридичні методи: історико-правовий (дозволив простежити еволюцію правових норм і підходів у сфері адаптації національного законодавства), формально-юридичний (дозволив інтерпретувати норми права та використовувався для аналізу нормативної бази як України, так і актів Європейського Союзу), системний (було використано для структурного аналізу адміністративного права), логіко-семантичний (зокрема, використовувався для уточнення термінології та класифікації понять та їх логічного співвідношення).

Результати. У науковій статті було досліджено певні аспекти адаптації адміністративного законодавства України до права

Європейського Союзу у податковій сфері. Проаналізовано особливості дефініцій «адаптація» та «гармонізація». Виокремлено перешкоди адаптації.

Узагальнення проведеного аналізу свідчить про стратегічну необхідність адаптації національного законодавства України до права ЄС у податковій царині.

Акцентовано увагу на сприянні формуванню правової культури. Окреслено, що у сфері податкового регулювання адаптація законодавства України до *acquis communautaire* сприятиме підвищенню правової культури, що є необхідною умовою реалізації євроінтеграційного курсу України, побудови демократичної та правової держави, а також післявоєнної відбудови України.

Перспективи. Виокремлено певні перспективи, як наукового, так і практичного спрямування, а саме подальша адаптація до стандартів ЄС дасть змогу створити більш передбачуване податкове середовище, розширення міжнародної співпраці, розроблення спеціальних підгалузевих «карт» адаптації та оновлення адміністративних процедур, враховуючи загальні принципи та правила, що використовуються в Європейському Союзі, сприятиме прискоренню імплементації певних актів, в тому числі директив.

Ключові слова: адаптація законодавства, адміністративне законодавство, податкова сфера, правова культура, Угода про асоціацію, Європейський Союз.

Summary. *Introduction.* Ukraine has chosen the path of European integration. The Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other, as well as the subsequent granting of candidate status to Ukraine in 2022, have firmly confirmed the state's aspiration to

become a full member of the European Union. This, in turn, necessitates comprehensive legal transformations.

*In the course of European integration, Ukraine is required not only to adapt individual acts and provisions of the *acquis communautaire*, but also to transform fundamental principles of public administration in accordance with established European standards.*

The adaptation of administrative legislation in the field of taxation to EU law is a complex and multifaceted process. It involves not merely technical legal harmonisation, but also deep legal and institutional changes. This necessitates more in-depth research into the issue of adapting Ukraine’s administrative legislation to the law of the European Union in the tax domain.

Purpose. The aim of this article is to provide a comprehensive study of the adaptation of Ukraine’s administrative legislation to EU law in the field of taxation.

Materials and methods. The research materials include: (1) the legal framework governing the adaptation of Ukrainian administrative legislation to EU law in the area of taxation; (2) relevant acts of the European Union in the examined field; (3) scholarly works by Ukrainian authors who have researched the legislative regulation of adaptation to EU law.

The research employs both general scientific and specialised legal methods, including the historical-legal method (used to trace the evolution of legal norms and approaches in national legal adaptation), the formal-legal method (used to interpret legal norms and analyse legal acts of both Ukraine and the EU), the systemic method (used for the structural analysis of administrative law), and the logical-semantic method (applied to clarify terminology and classify concepts and their logical interrelations).

Results. The article explores specific aspects of the adaptation of Ukraine’s administrative legislation to EU law in the field of taxation. It analyses the definitional features of the terms “adaptation” and

*“harmonisation,” and highlights key obstacles to the adaptation process. The analysis confirms the strategic necessity of aligning Ukraine’s national legislation with EU legal standards in the area of taxation. Particular attention is paid to the role of this process in fostering a legal culture. The article underlines that aligning Ukrainian tax law with the *acquis communautaire* will contribute to the enhancement of legal culture, which is a necessary condition for the successful implementation of Ukraine’s European integration course, the establishment of a democratic and rule-of-law state, and the post-war reconstruction of Ukraine.*

Discussion. The article outlines several future directions for both academic inquiry and practical implementation. In particular, continued adaptation to EU standards will enable the development of a more predictable tax environment, while expanded international cooperation, the creation of sector-specific “adaptation maps,” and the modernisation of administrative procedures—taking into account the general principles and rules of the European Union—will accelerate the implementation of certain legal acts, including directives.

Key words: *adaptation of legislation, administrative legislation, field of taxation, legal culture, Association Agreement, EU.*

Постановка проблеми. Україна обрала євроінтеграційний шлях. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми держава-членами та в подальшому у 2022 році надання Україні статусу кандидата лише утвердила прагнення нашої держави до повноцінного членства в Європейському Союзі, що, в свою чергу, зумовлює необхідність правових трансформацій.

У процесі євроінтеграції Україна зобов’язана не лише адаптувати окремі акти та норми з *acquis communautaire*, але й трансформувати певні

основи публічного адміністрування відповідно до усталених європейських принципів. Адаптація адміністративного законодавства у податковій сфері до положень права ЄС є складним та багатоаспектним процесом. Йдеться не лише про технічні юридичні узгодження норм, але і про глибинні правові та інституційні зміни.

Постає питання в необхідності більш детального дослідження проблематики адаптації адміністративного законодавства України до права Європейського Союзу у податковій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовій природі адаптації адміністративного законодавства України до права ЄС приділялась увага українських науковців-правників. Окремі аспекти євроінтеграційного спрямування, адаптації та імплементації законодавства України до права ЄС розглядались у працях вчених-адміністративістів та були об'єктами міждисциплінарних досліджень таких науковців, як Авер'янов В., Баклан О., Бандурка О., Бей С., Битяк Ю., Курило В., Малишева Н., Мушенок В., Шамрай В., Шемшученко Ю. та інші.

У науковій праці Марущак О.А. висвітлює актуальні питання адаптації податкового законодавства України до вимог ЄС, зосереджуючись на принципах та цілях податкової політики ЄС, питанням прямого оподаткування, приділяє увагу аналізу світового досвіду у сфері непрямого оподаткування певних особливостях реалізації принципів прозорості та передбачуваності в системі оподаткування (2024) [1]. Бережна К.В. досліджує концептуальні проблеми імплементації норм права ЄС в адміністративне законодавство, акцентуючи на загальних колізіях (2016) [6]. Янушевич Я.В. розглядає сферу оподаткування як об'єкт адміністративно-правового регулювання, що підтверджує інтегрованість податкової права до публічного адміністрування (2020) [11]. Гуртова К.М. аналізує методологічні основи процесу адаптації та звертає увагу на структурні складності нормативного узгодження, однак

податковий аспект розглянуто побіжно (2024) [17]. Бортнікова М. та Чиркова Ю. досліджують проблеми гармонізації податкового законодавства України та ЄС, акцентуючи увагу на особливостях європейських стандартів налагодження роботи податкових правовідносин (2023) [18]. Фокін Я.Ф. аналізує виклики, що постають у процесі адаптації під час збройної агресії, звертаючи увагу на загрозу уповільнення правової інтеграції (2024) [19]. Риндюк В.І. і Кучинська О.Ю. досліджують досвід країн-членів та країн-кандидатів у сфері адаптації законодавства, наголошуючи на тому, що адаптація законодавства України до прав ЄС є окремим самостійним напрямом правотворчості, який має бути врегульованим законодавством (2024) [20]. Єфремов А.О. аналізує шляхи адаптації адміністративного законодавства України до норм ЄС в контексті державної податкової політики, акцентуючи увагу на те, що адаптації адміністративного законодавства України до законодавства ЄС недостатньо для формування та реалізації державної податкової політики (2022) [22].

У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію та тим, що Україні було надано статус країни-кандидата, проблематика адаптації законодавства України до положень права ЄС у податковій сфері набуло нових смислів та значень. Незважаючи на наявність наукової бази, певні аспекти адаптації адміністративного законодавства у податковій сфері все ще потребують дослідження та уточнення.

Метою статті є комплексне дослідження адаптації адміністративного законодавства України до права Європейського Союзу у податковій сфері.

Виклад основного матеріалу. Чітке окреслення понятійно-категоріального апарату є необхідною передумовою для ґрунтового наукового дослідження, досягнення поставленої мети та реалізації поставлених завдань. Саме тому вбачається доцільним використати

класичний підхід, який передбачає аналіз дефініцій від загального до конкретного.

У наукових публікаціях, які присвячені євроінтеграційним процесам, можна побачити використання дефініції «гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу» [наприклад, 1, 2]. Проте, дана дефініція не відповідає термінології права Європейського Союзу, а також положенням чинного законодавства України.

Зокрема, відповідно до правової доктрини Європейського Союзу, дефініція «гармонізація» (англ. *harmonization*) використовується для позначення процесу узгодження та зближення законодавств держав-членів ЄС (з метою забезпечення функціонування внутрішнього ринку ЄС).

Главою 3 «Наближення законодавства» Консолідованої версії договору про Європейських Союз та договору про функціонування Європейського Союзу (далі - Договір про ЄС) передбачено, в тому числі, ухвалення заходів щодо наближення положень законів та інших актів держав-членів, спрямованих на створення та функціонування внутрішнього ринку та заходи щодо гармонізації[3]. У варіанті англійською мовою вищезазначеного договору використовуються терміни у главі 3 «*Approximation of Laws*» та «*harmonization measure*» [4].

Натомість країни, що не є країнами-членами ЄС та перебувають на етапі набуття членства в ЄС, вочевидь, не беруть участі у процесі гармонізації в значенні, що використовується в вищезазначеному Договорі про ЄС. Замість цього держави здійснюють процес адаптації власного національного законодавства до правової системи ЄС – *Acquis Communautaire*, яка включає в себе первинне та вторинне законодавство, рішення суду ЄС, інші міжнародні договори ЄС.

Саме такий підхід відображено у Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» та в Угоді про асоціацію між

Україною та Європейським Союзом [5], де використовується поняття «адаптація законодавства» задля досягнення сумісності з *acquis communautaire* (наприклад, ст. 114) та термін «наближення законодавства».

Бережною К.В. було розглянуто співвідношення понять «імплементация» та «адаптація» через дослідження правової природи [6].

Таким чином, вбачається доречним вживання дефіцій «наближення законодавства» та «адаптація» в контексті зобов'язань України як країни-кандидата на членство в ЄС. На відміну від терміну «гармонізація», який доцільно використовувати щодо внутрішнього механізму правового узгодження між державами-членами ЄС.

В Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом виокремлено велику сферу, що стосується оподаткування. Глава 4 розділу 5 (що присвячено економічному та галузевому співробітництву) «оподаткування» присвячена положенням щодо співробітництва з метою покращення належного управління у сфері оподаткування з метою подальшого покращення економічних відносин, інвестицій, торгівлі та добросовісної конкуренції [5]. Варто зазначити, що поступове наближення до структури оподаткування здійснюється відповідно до Додатка XXVII до зазначеної угоди [5].

Ще у 1999 році було схвалено Концепцію адаптації законодавства України до законодавства ЄС [7]. Пізніше було прийнято Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [8; 9].

В цьому документі також визначено, що адаптація законодавства є процесом приведення законів України та інших актів у відповідність до *acquis communautaire*. Визначено, що податки, включаючи непрямі, митне право, банківське право, бухгалтерський облік компаній, фінансові послуги, енергетика, включаючи ядерну та інші окреслюються як

пріоритетні сфери, саме в яких і здійснюється адаптація вітчизняного законодавства на першому етапі виконання програми [9].

Адміністративне право, як галузь, охоплює широке коло суспільних відносин у сфері публічного адміністрування. Поділ на загальне та особливе адміністрування було утверджено у вітчизняній науці адміністративного права професором Р. Мельником на основі надбань класичного та сучасного адміністративного права Німеччини та Австрії [10, с. 32]. До змісту спеціального адміністративного права включається специфіка публічного адміністрування у певних галузях (сферах) суспільного життя, які не мають ознак підгалузі адміністративного права. Науковці зазначають, що до таких сфер можна віднести публічне адміністрування у галузях економіки, оборони, юстиції, фінансів та ін., які у свою чергу поділяються на окремі сфери та сектори [10, с. 33].

Влучною вбачається думка Янушевича Я.В., який зазначав, що сфера оподаткування є специфічним об'єктом адміністративно-правового регулювання та складною підсистемою публічного адміністрування. Зміст механізму адміністративно-правового регулювання сфери оподаткування характеризується виокремленням основних та факультативних елементів. До основних належать 1) норми податкового права, якими регламентовано суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються у вказаній сфері; 2) акти реалізації податково-правових норм. До факультативних відносять, в тому числі, правову свідомість та правову культуру [11, с. 278].

Особливістю напрямку адміністративного права у процесі адаптації податкового законодавства до права ЄС є те, що воно регулює не лише матеріальні норми, але охоплює також процесуальні аспекти та процедури. У зв'язку з чим адаптація податкової сфери до права ЄС вимагає диференційованого підходу та диференціації. Процес адаптації не може

здійснювати загально, тому на практиці дана проблематика потребує деталізації.

У зв'язку з цим на практиці доцільніше оцінювати не загальний рівень адаптації адміністративного законодавства, а його складових. Логічно припустити, що дану деталізацію варто проводити за напрямками правового регулювання, зокрема за підгалузями та інститутами. Відтак, у податковій сфері доцільно також виокремити напрямки.

Наприклад, вже на сьогодні можна прослідкувати певні тенденції у сфері імплементації директив ЄС щодо адміністрування податків, обміну податковою інформацією та боротьби з ухиленням від оподаткування (зокрема на рівні реалізації Плану BEPS – Base Erosion and Profit Shifting).

BEPS (від англ. «Base Erosion and Profit Shifting») – це міжнародний проєкт Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та країн G20 з розробки заходів протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування. Впровадження Плану дій BEPS обумовлене потребою розробити багатосторонній єдиний механізм боротьби з агресивним податковим плануванням, спрямованим на штучне зменшення бази оподаткування та переміщення оподатковуваного прибутку до низькоподаткових юрисдикцій [12]. В межах даного проєкту було запропоновано 15 кроків задля досягнення поставленої мети. При цьому мінімальний стандарт плану дій включав у себе 4 з 15, причому Міністерство Фінансів України проголосило, що на 2020 рік тривала робота щодо синхронізації більше 70 міжнародних угод стосовно досліджуваної сфери. Було створено «дорожню карту», яка передбачала розробку більш ніж 10 підзаконних нормативно-правових актів [12]. У 2019 році Верховна Рада України прийняла Закон України «Про ратифікацію Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування» [13].

Можна виокремлювати напрями, враховуючи різні ознаки. Наведемо один із можливих варіантів. Наприклад: податкове адміністрування, запобігання ухиленню від оподаткування, захист прав платників податків, трансферне ціноутворення та інструменти міжнародного співробітництва.

Адаптація законодавства України має не лише правовий, але і соціокультурний вимір. Адаптація адміністративного законодавства України до права Європейського Союзу є не лише техніко-правовим процесом, але й суттєвим чинником трансформації національної правової культури. Зокрема, впровадження європейських стандартів, таких як прозорість, захист прав платників, ефективне оскарження рішень контролюючих органів, позитивно вплине на суспільне життя в цілому.

Варто згадати Директиву 2011/16/ЄС про адміністративну співпрацю у сфері оподаткування та про скасування Директиви 77/799 ЄЕС (Directive on Administrative Cooperation, DAC), яка передбачає обмін інформацією між податковими органами країн-членів, запобігання ухиленню від оподаткування та забезпечення прозорості [14]. Положення директиви встановлюють узгоджену структуру, що відповідає потребам країн ЄС щодо взаємної допомоги у сфері оподаткування та безпечної адміністративної співпраці між їх національними податковими органами. Її цілі полягають у боротьбі з ухиленням від сплати податків і ухиленням від сплати податків з метою забезпечення справедливого оподаткування [15].

Україна вже здійснила перші кроки до реалізації цих норм через приєднання до загального стандарту автоматичного обміну податковою інформацією (CRS) та імплементацію положень Плану BEPS.

Міністерство Фінансів України у 2024 році оголосило, що Україна зробила важливий крок у напрямі підвищення прозорості фінансових операцій та боротьби з ухиленням від сплати податків та успішно здійснила свій перший міжнародний автоматичний обмін інформацією за

стандартом CRS (Common Reporting Standard, CRS). У межах цього обміну Державна податкова служба України передала інформацію про фінансові рахунки нерезидентів до податкових органів юрисдикцій – партнерів з обміну, а також отримала від іноземних компетентних органів дані про рахунки податкових резидентів України [16].

Важливо розуміти, що реалізація цих заходів вимагає не лише зміни нормативної бази, а й відповідної трансформації правової культури — як на рівні податкових органів, так і серед платників податків. Таким чином, сформулюються нові орієнтири правового мислення, наприклад, презумпція добросовісності платника податків або дотримання процедурної справедливості. Таким чином, адаптація адміністративного законодавства України у податковій сфері з *acquis communautaire* слугує каталізатором підвищення рівня правової культури та створює засади для сталого правового розвитку.

Не зважаючи на наявність загальної програми адаптації законодавства України до права ЄС, не завжди передбачені чіткі конкретні кроки для податкового спрямування в галузі адміністративного права.

Гуртова К.М. вказує на необхідність коригування інституційного механізму адаптації національного законодавства, насамперед за допомогою відновлення інституції спроможності Міністерства Юстиції України в якості уповноваженого центрального органу виконавчої влади в сфері адаптації законодавства [17, с. 168]. Також до прогалин науковці відносять реформування кадрового забезпечення державних владних органів, які контролюють сплату податків та зборів в державі, адаптація його з існуючими принципами та вимогами європейських країн [18].

Через російську агресію Україна зіткнулася з низкою викликів і загроз. На думку Фокіна Я.Ф., в умовах воєнного стану виникли нові перешкоди, які знижують ефективність процесу імплементації нормативно-правових актів Європейського Союзу у національне законодавство України.

При цьому науковець наголосив на необхідності швидкої та ефективної адаптації законодавства для забезпечення стабільності та розвитку країни [19].

Важко не погодитися з тезою, що адаптація законодавства України до права ЄС є окремим самостійним напрямом правотворчості, який має бути чітко врегульованим законодавством (зокрема, через уточнення повноважень суб'єктів правотворчості та чітку координацію їх прав та обов'язків у сфері адаптації законодавства до права ЄС; оновлення механізму адаптації законодавства України до права ЄС та розробку єдиних детальних методичних рекомендацій щодо адаптації законодавства України до права ЄС тощо) [20, с. 125].

Положеннями Закону України «Про правотворчу діяльність» від 2023 року регулюються правові та організаційні завади правотворчої діяльності; вказується, що у преамбулі нормативно-правового акта, спрямованого на виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, адаптацію законодавства України до положень права ЄС, наводиться посилання на відповідні акти прав ЄС (стаття 38 [21]). Але, вищезазначений закон вводиться в дію через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

На думку Єфремова А.О., зміна змісту нормативно-правових актів не можна вважати удосконаленням податкової системи України, проте це безпосередньо впливає на функціонування суб'єктів податкової системи та процеси оподаткування, що призводить до їх якісних змін. 3. Приведення національного податкового законодавства у відповідність до міжнародних норм вимог і стандартів є обґрунтованою тенденцією уряду, одним із актуальних викликів, обумовлених прагнення України стати членом Європейського Союзу, між тим процеси адаптації національного та європейського податкового законодавства мали місце і до укладення угоди про асоціацію [22, с. 246].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У контексті євроінтеграційного курсу України адаптація адміністративного законодавства України до права Європейського Союзу у податковій сфері набуває надзвичайно важливого значення.

Адаптація законодавства у сфері оподаткування України до положень права ЄС – це багатофакторний і багатоступеневий процес, який не можливо реалізувати одномоментно. Тому, більш доцільним є підхід, який орієнтований на поступову адаптацію за окремими інститутами та сферами.

Серед перешкод адаптації законодавства варто виділити відсутність чіткої стратегії адаптації; фрагментарність законодавства, недостатній інституційний та людський потенціал, неврегульованість процедурно-процесуальних механізмів, недоліки з опануванням права ЄС, недостатній рівень правової культури державних службовців, які залучені до процесу адаптації.

Узагальнення проведеного аналізу свідчить про стратегічну необхідність адаптації національного законодавства України до права ЄС у податковій царині. Такий процес є чинником утвердження принципів верховенства права, зміцнення інституційної спроможності державита формування високої правової культури. Імплементация європейських норм не лише забезпечить належне нормативне підґрунтя для подальших реформ, але відкриє нові можливості для сталого розвитку України та зміцнить правову основу реформ.

Важливо розуміти, що у сфері податкового регулювання адаптація законодавства України до *acquis communautaire* сприятиме підвищенню правової культури, що є необхідною умовою реалізації євроінтеграційного курсу України, побудови демократичної та правової держави, а також післявоєнної відбудови України.

Проаналізувавши деякі аспекти даної проблематики можна виділити певні перспективи, а саме: подальша адаптація до стандартів ЄС дасть змогу створити більш передбачуване податкове середовище, розширення міжнародної співпраці, розроблення спеціальних підгалузевих «карт» адаптації та оновлення адміністративних процедур, враховуючи загальні принципи та правила, що використовуються в Європейському Союзі, сприятиме прискоренню імплементації певних актів, в тому числі директив. Що, у свою чергу, забезпечить ефективніше функціонування органів, що здійснюють публічне адміністрування у податковій сфері, підвищить рівень довіри до податкової сфери та покращить інвестиційний клімат.

Література

1. Марущак О.А. Актуальні питання гармонізації податкового законодавства України до вимог Європейського Союзу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. 6. С. 605–610. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/12/101.pdf> (дата звернення: 24.05.2025).

2. Касьяненко Л.М., Атаманчук Н.І. Гармонізація податкового законодавства України із законодавством Європейського Союзу про акцизне оподаткування. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. 3. Т. 31(70). С. 120-124.

3. Консолідована версія договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/C 83/01). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 24.05.2025).

4. Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union. *Official Journal of the European Union*. 2012. URL: <https://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF
(дата звернення: 24.05.2025).

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. (в редакції від 30.11.2023 р.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 24.05.2025).

6. Бережна К.В. Імплементація норм права Європейського Союзу в адміністративне законодавство України: концептуальні проблеми. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 5. С. 36-40.

7. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Постанова Кабінету Міністрів України № 1496 від 16.08.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.05.2025)

8. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 24.05.2025).

9. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджена Законом України від 18.03.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 24.05.2025).

10. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Галунько В., Діхтієвський В. та ін., за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Вид. 4. Херсон: Олді-Плюс, 2021. 656 с.

11. Янушевич Я.В. Сфера оподаткування як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Право та державне управління*. 2020. 1(2). С. 273-279.

12. План дій BEPS: ключові аспекти для України. *Міністерство Фінансів України: офіційний сайт*. 2020. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/2020_BEPS.pdf (дата звернення: 24.05.2025).

13. Про ратифікацію Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування: Закон України від 28.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2692-19#n2> (дата звернення: 24.05.2025).

14. Директива Ради 2011/16/ЄС про адміністративну співпрацю у сфері оподаткування та про скасування Директиви 77/799 ЄЕС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-11#Text (дата звернення: 24.05.2025).

15. Directive on Administrative Cooperation. *European Commission official site*. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/tax-transparency-cooperation/administrative-co-operation-and-mutual-assistance/directive-administrative-cooperation-dac_en (дата звернення: 24.05.2025).

16. Україна успішно здійснила перший міжнародний автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки. *Міністерство Фінансів України: офіційний сайт*. 2024. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina_uspishno_zdiisnila_pershii_mizhnarodnii_avtomatichnii_obmin_informatsiieiu_pro_fiansovi_rakhunki-4813 (дата звернення: 24.05.2025).

17. Гуртова К.М. Теорія і практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС. *Київський часопис права*. 2024. 4. С. 162-168.

18. Бортнікова М., Чиркова Ю. Проблеми гармонізації податкового законодавства України та ЄС. *Економіка та суспільство*. 2023. 53.

19. Фокін Я.Ф. Проблеми та перспективи адаптації законодавства України до норм ЄС під час збройної агресії. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. 12. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-09> (дата звернення: 24.05.2025).

20. Риндюк В.І., Кучинська О.Ю. Адаптація національного законодавства до права ЄС: досвід держав-членів та держав-кандидатів для України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Право*. 2024. Вип. 81. Частина 1. С. 120–126.

21. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 24.05.2025).

22. Єфремов А.О. Шляхи адаптації адміністративного законодавства України до законодавства Європейського Союзу щодо реалізації державної податкової політики. *Наукові записки. Серія: Право*. 2022. Вип. 13. С. 242–248.

References

1. Marushchak O.A. Aktualni pytannia harmonizatsii podatkovoho zakonodavstva Ukrainy do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. 2024. 6. S. 605–610. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/12/101.pdf> (access date: 24.05.2025).

2. Kasianenko L.M., Atamanchuk N.I. Harmonizatsiia podatkovoho zakonodavstva Ukrainy iz zakonodavstvom Yevropeiskoho Soiuzu pro aktsyzne opodatкування. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: yurydychni nauky*. 2020. 3. T. 31(70). S. 120-124.

3. Konsolidovana versiia dohovoru pro Yevropeyskyi Soiuz ta Dohovoru pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu (2010/S 83/01). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (access date: 24.05.2025).

4. Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union. *Official Journal of the European Union*. 2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF> (access date: 24.05.2025).

5. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony vid 27.06.2014 r. (v redaktsii vid 30.11.2023 r.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (access date: 24.05.2025).

6. Berezhna K.V. Implementatsiia norm prava Yevropeiskoho Soiuzu v administratyvne zakonodavstvo Ukrainy: kontseptualni problemy. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. 2016. Vyp. 5. S. 36-40.

7. Pro Kontseptsiiu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1496 vid 16.08.1999 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF#Text> (access date: 24.05.2025)

8. Pro Zahalnodержавnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu: Zakon Ukrainy vid 18.03.2004 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (access date: 24.05.2025).

9. Zahalnodержавna prohrama adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu, zatverdzhena Zakonom Ukrainy vid 18.03.2004 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (access date: 24.05.2025).

10. Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs: pidruchnyk. Halunko V., Dikhtiievskyi V. ta in., za red. V. Halunka, O. Pravotorovoi. Vyd. 4. Kherson: Oldi-Plus, 2021. 656 s.

11. Ianushevych Ya.V. Sfera opodatkuvannia yak ob'ekt administratyvno-pravovoho rehuliuвання. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 2020. 1(2). S. 273-279.

12. Plan dii BEPS: kluchovi aspekty dlia Ukrainy. *Ministerstvo Finansiv Ukrainy: ofitsiyni sait*. 2020. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/2020_BEPS.pdf (access date: 24.05.2025).

13. Pro ratyfikatsiiu Bahatostoronnoi konventsii pro vykonannia zakhodiv, yaki stosuutsia uhod pro opodatkuvannia, z metoiu protydii rozmyvanniu bazy opodatkuvannia ta vyvedenniu prybutku z-pid opodatkuvannia: Zakon Ukrainy vid 28.02.2019 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2692-19#n2> (access date: 24.05.2025).

14. Dyrektyva Rady 2011/16/IeS pro administratyvnu spivpratsiu u sferi opodatkuvannia ta pro skasuvannia Dyrektyvy 77/799 YeES. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-11#Text (access date: 24.05.2025).

15. Directive on Administrative Cooperation. *European Commission official site*. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/tax-transparency-cooperation/administrative-co-operation-and-mutual-assistance/directive-administrative-cooperation-dac_en (access date: 24.05.2025).

16. Ukraina uspishno zdiisnyla pershyi mizhnarodnyi avtomatychnyi obmin informatsiieiu pro finansovi rakhunky. *Ministerstvo Finansiv Ukrainy: ofitsiyni sait*. 2024. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina_uspishno_zdiisnila_pershii_mizhnarodnii_avtomatichnii_obmin_informatsiieiu_pro_f finansovi_rakhunki-4813 (access date: 24.05.2025).

17. Hurtova K.M. Teoriia i praktyka adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva YeS. *Kyivskyi chasopys prava*. 2024. 4. S. 162-168.

18. Bortnikova M., Chyrkova Yu. Problemy harmonizatsiia podatkovoho zakonodavstva Ukrainy ta YeS. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. 53.

19. Fokin Ya.F. Problemy ta perspektyvy adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do norm YeS pid chas zbroinoi ahresii. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*. 2024. 12. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-09> (access date: 24.05.2025).

20. Ryndiuk V.I., Kuchynska O.Iu. Adaptatsiia natsionalnoho zakonodavstva do prava YeS: dosvid derzhav-chleniv ta derzhav-kandydativ dlia Ukrainy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii Pravo*. 2024. Vyp. 81. Chastyna 1. S. 120–126.

21. Pro pravotvorchu diialnist: Zakon Ukrainy vid 24.08.2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (access date: 24.05.2025).

22. Iefremov A.O. Shliakhy adaptatsii administratyvnoho zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu shchodo realizatsii derzhavnoi podatkovoï polityky. *Naukovi zapysky. Serii: Pravo*. 2022. Vyp. 13. S. 242-248.